

คำวินิจฉัยของ พลโท จุล อติเรก ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๕๑-๕๒/๒๕๕๒

วันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๒

เรื่อง ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา

ประธานรัฐสภาได้ส่งคำร้อง ๒ เรื่อง ตามความเห็นของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่ง นายประยุทธ์ ศิริพานิชย์ กับพวก จำนวน ๕๕ คน คณะหนึ่ง และความเห็นของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งมี นายเด่น โต๊ะมีนา กับพวก จำนวน ๑๐๓ คน อีกคณะหนึ่ง เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยเรื่องคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา

ข้อเท็จจริงตามคำร้องทั้งสองเรื่องได้ความว่า มติซึ่งเป็นคำวินิจฉัยของคณะกรรมการการเลือกตั้งเรื่องคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาในการประชุม ครั้งที่ ๔๕/๒๕๕๒ เมื่อวันที่ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๕๒ ว่า

“๑. สมาชิกวุฒิสภาซึ่งทำหน้าที่อยู่ในปัจจุบัน สามารถสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาในครั้งแรก ซึ่งจะเกิดขึ้นระหว่าง วันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๕๓ ถึงวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๕๓ ได้

ฯลฯ

๒. สำหรับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรชุดปัจจุบัน มีความเห็นว่าสามารถสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาได้ แต่จะต้องพ้นจากการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาแล้วไม่น้อยกว่าหนึ่งปีนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้ง และต้องไม่เป็นสมาชิกของพรรคการเมือง ตามมาตรา ๑๒๖ (๑) (๒) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐”

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งสองคณะเห็นว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๑๕ วรรคสอง บัญญัติให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ คงเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้อยู่ต่อไปจนครบอายุของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือเมื่อมีการยุบสภา และมาตรา ๓๑๕ วรรคสาม บัญญัติให้สมาชิกวุฒิสภาซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ คงเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ จนกว่าสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาจะสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมครั้งสุดท้ายโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๖) พุทธศักราช ๒๕๓๕ ...” แต่ที่คณะกรรมการการเลือกตั้งมีมติว่าสมาชิกวุฒิสภาชุดปัจจุบันมิใช่สมาชิก

วุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ จึงมีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาครั้งต่อไปได้ ส่วนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรชุดปัจจุบันสามารถสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาได้ แต่ต้องพ้นจากการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาแล้วไม่น้อยกว่าหนึ่งปีนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้ง และต้องไม่เป็นสมาชิกพรรคการเมืองตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๖ (๑) (๒) จึงเท่ากับเป็นการรับรองว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรชุดปัจจุบันเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ แต่สมาชิกวุฒิสภาชุดปัจจุบันมิได้เป็นสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ซึ่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งสองคณะเห็นว่าเป็นมติที่ไม่ชอบด้วยบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ทำให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ดำรงตำแหน่งอยู่ในชุดปัจจุบันต้องเสียสิทธิในการสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาที่จะมีขึ้นครั้งแรกตามบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญ ประกอบกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๑๕ วรรคสองและวรรคสาม ก็ได้บัญญัติรับรองสมาชิกภาพของสมาชิกทั้งสองสภาไว้ทำนองเดียวกัน ก็ควรมีสถานภาพของความเป็นสมาชิกวุฒิสภาเช่นเดียวกัน กล่าวคือ ถ้าวินิจฉัยว่าสมาชิกวุฒิสภาชุดปัจจุบันไม่เป็นสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ จึงมีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาครั้งแรกได้ก็ควรวินิจฉัยด้วยว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรชุดปัจจุบันไม่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ และมีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาครั้งแรกได้ด้วย

ประธานรัฐสภาพิจารณาเหตุผลของคณะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งสองคณะดังกล่าวแล้วเห็นว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งซึ่งเป็นองค์กรตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยแล้วนั้นก่อให้เกิดข้อโต้แย้ง และส่งผลกระทบต่อสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรชุดปัจจุบัน จึงเป็นเรื่องข้อโต้แย้งเกี่ยวกับการใช้อำนาจหน้าที่ขององค์กร และมีปัญหาเกิดขึ้น จำเป็นต้องหาข้อยุติ จึงอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๖๖ เสนอเรื่องพร้อมความเห็นดังกล่าวมาเพื่อศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

ข้อเท็จจริงตามคำร้องทั้งสองคำร้องซึ่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเสนอความเห็นนั้นเป็นกรณีเดียวกันจึงรวมพิจารณาเป็นเรื่องเดียวกันได้ โดยที่ปรากฏว่ามติของคณะกรรมการการเลือกตั้งดังกล่าวเป็นการวินิจฉัยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๑๕ และมาตรา ๑๒๖ เมื่อมีผู้คัดค้านและประธานรัฐสภาเห็นว่า มีปัญหาที่จำเป็นต้องหาข้อยุติ พิจารณาแล้วเห็นว่าปัญหาดังกล่าวเกิดจากคำวินิจฉัยรัฐธรรมนูญของคณะกรรมการการเลือกตั้งซึ่งเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญ จึงอยู่ในอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญที่จะรับไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ ได้

ปัญหาที่ต้องวินิจฉัยตามประเด็นคำร้องทั้งสองคำร้องว่า สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา ๓๑๕ วรรคสอง มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๒๖ (๒) มิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้ง เป็นสมาชิกวุฒิสภาในคราวแรก ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๑๕ วรรคห้า หรือไม่ และคำวินิจฉัยของ คณะกรรมการการเลือกตั้งในส่วนที่เห็นว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสามารถสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิก วุฒิสภาได้แต่จะต้องพ้นจากการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาแล้วไม่น้อยกว่าหนึ่งปีนับถึงวันสมัคร รับเลือกตั้ง นั้น ขัดต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๖ บัญญัติว่า

“บุคคลผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้ เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา

(๑) เป็นสมาชิกหรือผู้ดำรงตำแหน่งอื่นของพรรคการเมือง

(๒) เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือเคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและพ้นจากการเป็น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาแล้วยังไม่เกินหนึ่งปีนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้ง

(๓) เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ในอายุของวุฒิสภาคราวก่อน การสมัครรับเลือกตั้ง ฯลฯ”

มาตรา ๓๑๕ บัญญัติว่า “นับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ ให้สภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมครั้งสุดท้ายโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๖) พุทธศักราช ๒๕๓๕ ทำหน้าที่สภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญนี้จนถึง วันเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา ๓๒๔ และให้วุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมครั้งสุดท้ายโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๖) พุทธศักราช ๒๕๓๕ ทำหน้าที่วุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญนี้ จนถึงวันที่ครบสี่ปีนับแต่วันที่ พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภาตามวรรคห้า (๑) หรือวันเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาตาม วรรคห้า (๒) แล้วแต่กรณี

ให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ คงเป็นสมาชิก สภาผู้แทนราษฎรตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้อยู่ต่อไปจนครบอายุของสภาผู้แทนราษฎร หรือเมื่อ มีการยุบสภา หรือเมื่อสมาชิกภาพสิ้นสุดลงตามมาตรา ๓๒๓ แล้วแต่กรณี ในกรณีที่ตำแหน่งสมาชิก สภาผู้แทนราษฎรว่างลงไม่ว่าด้วยเหตุใดๆ ให้สภาผู้แทนราษฎรประกอบด้วยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เท่าที่มีอยู่

ให้สมาชิกวุฒิสภาซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ คงเป็นสมาชิกวุฒิสภาตาม บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้จนกว่าสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาจะสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญแห่ง

ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมครั้งสุดท้ายโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๖) พุทธศักราช ๒๕๓๕ หรือสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาลิ้นสุดลงตาม มาตรา ๓๒๓ แล้วแต่กรณี ในกรณีที่ตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาว่างลงไม่ว่าด้วยเหตุใดๆ ให้วุฒิสภา ประกอบด้วยสมาชิกวุฒิสภาเท่าที่มีอยู่

มิให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๐๗ (๓) มาตรา ๑๑๘ (๗) มาตรา ๑๒๑ มาตรา ๑๒๕ (๒) และ (๓) มาตรา ๑๒๖ (๒) และ (๓) มาตรา ๑๒๗ มาตรา ๑๓๐ และมาตรา ๑๓๔ มาใช้บังคับกับ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามวรรคสองและสมาชิกวุฒิสภตามวรรคสาม

ในกรณีที่มีเหตุให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภตามวรรคสามสิ้นสุดลงพร้อมกันทั้งหมด ให้ดำเนินการให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ ในคราวแรก ดังต่อไปนี้

(๑) ในกรณีที่สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาลิ้นสุดลงเมื่อครบสี่ปีนับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ ทรงแต่งตั้ง ให้ดำเนินการเลือกตั้งให้แล้วเสร็จภายในหกสิบวันก่อนวันครบสี่ปี ในกรณีเช่นนี้ให้อายุของ วุฒิสภาและสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาที่ได้รับเลือกตั้ง เริ่มนับตั้งแต่วันที่สมาชิกภาพของสมาชิก วุฒิสภตามวรรคสามสิ้นสุดลง ฯลฯ”

พิจารณาความตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๖ (๒) เป็นบททั่วไป และมาตรา ๓๑๕ เป็น บทเฉพาะกาลโดยเฉพาะตามวรรคสองและวรรคสี่เป็นบทยกเว้นของมาตรา ๑๒๖ (๒) กล่าวคือ มาตรา ๓๑๕ วรรคสอง นั้น บัญญัติให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญฉบับก่อนเปลี่ยนสถานะ มาเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญนี้จนครบอายุของสภาผู้แทนราษฎร (วาระสี่ปี) หรือ เมื่อมีการยุบสภา หรือเมื่อสมาชิกภาพสิ้นสุดลงตามมาตรา ๓๒๓ กรณีพิจารณาและให้ความเห็นชอบ ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญไม่ทันภายในระยะเวลาสองร้อยสี่สิบวันนับแต่วันประกาศใช้ รัฐธรรมนูญ ซึ่งกรณีตามมาตรา ๓๒๓ ได้ดำเนินการครบถ้วนภายในระยะเวลาที่กำหนดแล้ว จากการ เปลี่ยนสถานะดังกล่าวนี้ รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๑๕ วรรคสี่ ยังบัญญัติคุ้มครองด้วยการยกเว้นและ ให้สิทธิสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๑๕ วรรคสอง และสมาชิกวุฒิสภตาม รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๑๕ วรรคสาม ไว้หลายกรณี โดยบัญญัติมิให้นำมาตรา ๑๐๗ (๓) กรณีสมาชิก สภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาจะไปสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรก็มีให้นำเอาคุณสมบัติ เรื่องการสำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่ามาใช้บังคับ มาตรา ๑๑๘ (๗) เรื่องไม่ห้าม สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรี มาตรา ๑๒๕ (๒) และ (๓) ถ้าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา จะไปสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา มิให้นำเอา คุณสมบัติกรณีอายุต่ำกว่าสี่สิบปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้ง หรือสำเร็จการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีมาใช้บังคับ

มาตรา ๑๒๖ (๒) เรื่องไม่เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา กรณีเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือเคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและพ้นจากการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาแล้วไม่เกินหนึ่งปีนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้ง มาตรา ๑๒๖ (๓) กรณีเป็นหรือเคยเป็นสมาชิกวุฒิสภา ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ในอายุของวุฒิสภาคราวก่อนการสมัครรับเลือกตั้ง มาตรา ๑๒๗ เรื่องให้สมาชิกวุฒิสภาเป็นรัฐมนตรีหรือข้าราชการการเมืองอื่นได้ มาตรา ๑๓๐ มิให้นำเอาอายุของวุฒิสภา (หกปี) ตามรัฐธรรมนูญนี้มาใช้บังคับ คงให้มีอายุสี่ปีตามมาตรา ๓๑๕ วรรคหนึ่ง นับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งซึ่งจะครบในวันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๕๓ และมาตรา ๑๓๔ เรื่องมิให้มีการเลือกตั้งซ่อมกรณีสมาชิกวุฒิสภาว่างลงเป็นการเฉพาะตัวมาใช้กับสมาชิกวุฒิสภาตามมาตรา ๓๑๕ วรรคสาม ซึ่งบัญญัติให้มีสมาชิกวุฒิสภาเท่าที่มีเหลืออยู่เท่านั้น

ตามเหตุผลดังกล่าวได้พิจารณาข้างต้น นั้น แม้มาตรา ๑๒๖ (๒) จะบัญญัติห้ามบุคคลมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาเพราะเหตุเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือเคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และพ้นจากการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาแล้วยังไม่เกินหนึ่งปีนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้ง แต่ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๑๕ วรรคห้า ให้ใช้สำหรับกรณีที่มีการเลือกสมาชิกวุฒิสภาคราวแรก เท่านั้น

เมื่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๑๕ วรรคสี่ ซึ่งเป็นบทเฉพาะกาลยกเว้นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมิให้เป็นบุคคลต้องห้ามในการใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาคราวแรกได้ เช่นนี้ จึงเห็นว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรปัจจุบันจะพ้นจากการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาแล้วไม่น้อยกว่าหนึ่งปีนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งหรือไม่ก็ตาม ก็มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาในคราวแรกได้

ด้วยเหตุผลดังกล่าวแล้ว จึงวินิจฉัยว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา ๓๑๕ วรรคสอง ไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๒๖ (๒) มิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาในคราวแรก ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๑๕ วรรคห้า และคำวินิจฉัยของคณะกรรมการการเลือกตั้งในส่วนที่เห็นว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสามารถสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาได้ แต่จะต้องพ้นจากการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาแล้วไม่น้อยกว่าหนึ่งปีนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้ง นั้น ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๑๕

พลโท จุล อติเรก

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ